

0 sztuce przemawiania na przykładzie dowolnych tekstów doby staropolskiej. Omów funkcje wybranych elementów retorycznych

Sztuka przemawiania w dobie staropolskiej była ściśle związana z retoryką, sztuką pięknego i przekonującego mówienia, której tradycje sięgały antyku, a rozwijały się w epoce renesansu, baroku i oświecenia. W Polsce w okresie staropolskim mówcy często czerpali wzory z klasycznej retoryki greckiej i rzymskiej, jak również z chrześcijańskiej tradycji kaznodziejstwa. Ich przemówienia – publiczne i prywatne – pełniły funkcje polityczne, religijne, społeczne oraz edukacyjne. Do najsłynniejszych przykładów kunsztu oratorskiego w literaturze staropolskiej należą utwory Piotra Skargi oraz przemówienia sejmowe i kazania religijne innych wybitnych postaci tego okresu.

1. Kazania sejmowe Piotra Skargi

Kazania sejmowe, napisane przez jezuitę Piotra Skargę, stanowią przykład zastosowania klasycznych technik retorycznych do celów religijnych i politycznych. Skarga wykorzystał swoje kazania jako narzędzie oddziaływania na szlachtę i króla Zygmunta III Wazę, apelując o naprawę moralną Rzeczypospolitej.

Funkcje elementów retorycznych:

Exordium (wstęp) – Piotr Skarga w swoich kazaniach zawsze rozpoczynał od wprowadzenia, w którym przyciągał uwagę słuchaczy. Zwykle zaczynał od odwołania się do wartości chrześcijańskich i moralnych, które były bliskie jego

publiczności, aby zbudować z nimi więź. Ten element wstępu miał na celu skłonienie słuchaczy do refleksji i przygotowanie ich na ostrzejszą krytykę w dalszej części przemówienia.

Propositio (teza) – Skarga w swoich kazaniach jasno formułował główną myśl, najczęściej związaną z krytyką moralnego i politycznego stanu państwa. Przykładem może być jego słynne sformułowanie „Kazanie o miłości ojczyzny”, w którym Skarga przekonuje, że upadek państwa jest wynikiem braku troski o wspólne dobro.

Argumentatio (dowodzenie) – W tej części Skarga stosował różne techniki argumentacyjne, zarówno logiczne, jak i emocjonalne. Często posługiwał się **sylogizmami**, czyli wnioskowaniem opartym na dwóch przesłankach (większej i mniejszej), aby dowieść słuszności swoich poglądów. Ważnym elementem jego argumentacji było również **odwoływanie się do autorytetów**, takich jak Biblia, Ojców Kościoła czy klasycznych autorów antycznych, co dodawało powagi jego wywodom.

Patos – Skarga wykorzystywał **patos** w celu wzbudzenia emocji, takich jak gniew, smutek czy poczucie winy. Często dramatyzował, mówiąc o grzechach, nadużyciach czy zbliżających się klęskach, jeśli Polacy nie zmienią swojego postępowania. Na przykład, w kazań opowiada o Polsce jako o tonącym okręcie, co ma poruszyć wyobraźnię i serca słuchaczy.

Peroratio (zakończenie) – W zakończeniach swoich kazań Skarga apelował do sumienia słuchaczy i proponował konkretne działania. Zwykle jego zakończenia miały charakter **wezwania do działania** – duchowego odrodzenia i patriotyzmu, by ratować ojczyznę przed upadkiem.

2. Przemówienia sejmowe

W okresie staropolskim przemówienia sejmowe były niezwykle ważnym narzędziem kształtowania polityki. Oratorzy, zwłaszcza podczas obrad sejmów szlacheckich, musieli nie tylko przekonywać słuchaczy do swoich racji, ale także nawiązywać do

tradycji złotej wolności i szlacheckiej dumy.

Funkcje elementów retorycznych:

Captatio benevolentiae – Było to zabieganie o przychyłność słuchaczy. Oratorzy często nawiązywali do wspólnych wartości i tożsamości szlacheckiej, takich jak miłość do ojczyzny, religia katolicka czy wolność szlachecka. Taki wstęp pozwalał na stworzenie emocjonalnej więzi z publicznością i zbudowanie wiarygodności mówcy.

Odwołanie do precedensów historycznych – Podczas przemówień sejmowych częstym zabiegiem było odwoływanie się do historii Polski i wcześniejszych sukcesów Rzeczypospolitej. Taki zabieg miał na celu pokazanie, że proponowane działania są zgodne z tradycją i wartościami przodków.

Antyteza – Przemawiający na sejmie często stosowali antytezę, czyli zestawienie dwóch przeciwstawnych poglądów lub sytuacji, aby ukazać wyraźną różnicę między słusznym a błędnym postępowaniem. Dzięki temu argumentacja stawała się bardziej klarowna i jednoznaczna.

3. „O poprawie Rzeczypospolitej” Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Dzieło Andrzeja Frycza Modrzewskiego to traktat polityczny, w którym autor formułuje swoje postulaty dotyczące reform w państwie. Choć nie jest to bezpośrednio przemówienie, „O poprawie Rzeczypospolitej” zawiera wiele elementów retorycznych, które miały na celu przekonanie odbiorców do zmian.

Funkcje elementów retorycznych:

Ethos – Modrzewski buduje swój autorytet, odwołując się do swojego doświadczenia i wiedzy, jak również do autorytetów antycznych (Arystotelesa, Cyncerona). Przekonuje, że jego propozycje są zgodne z racją stanu i dobrem ojczyzny.

Logos – Traktat pełen jest racjonalnych argumentów i analiz

społeczno-politycznych, które mają na celu przekonanie odbiorców do konieczności reform. Modrzewski analizuje struktury społeczne i polityczne Rzeczypospolitej, przedstawiając dowody na ich niesprawność.

Odwołanie do dobra wspólnego – Jak w wielu przemówieniach staropolskich, Modrzewski odwołuje się do wspólnego dobra, czyli przyszłości Rzeczypospolitej. Argumentacja oparta na patriotyzmie i miłości do ojczyzny miała ogromną siłę perswazji w tamtym czasie.

Podsumowanie

Retoryka staropolska czerpała z tradycji antycznych, ale była również dostosowana do realiów społecznych i politycznych Rzeczypospolitej. Kazania Piotra Skargi, przemówienia sejmowe i traktaty takie jak „O poprawie Rzeczypospolitej” ukazują różnorodne zastosowanie elementów retorycznych, które miały na celu nie tylko przekonanie odbiorców, ale także wzbudzenie w nich emocji i skłonienie do działania. Retoryka odgrywała kluczową rolę w formowaniu postaw moralnych, patriotycznych i politycznych w Polsce doby staropolskiej.

Jeśli szukacie pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebujecie korepetycji, konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac - oczywiście tylko w granicach prawa.